

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДОНБАСЬКА ДЕРЖАВНА МАШИНОБУДІВНА АКАДЕМІЯ
Кафедра філософії та суспільно-політичних наук.

ЗАВДАННЯ ДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ
навчальної дисципліни
«ПОРІВНЯЛЬНА ПОЛІТОЛОГІЯ»

рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
спеціальність	052 «Політологія»
назва освітньої програми	Політологія
статус	обов'язкова

Краматорськ
ДДМА

Завдання до самостійної роботи студентів з навчальної дисципліни «Порівняльна політологія» для підготовки фахівців за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти, для спеціальності 052 «Політологія», освітня програма «Політологія».

Розробник:

_____ О. П. Кваша, канд. політ. наук, доцент.

Погоджено з групою забезпечення освітньої програми:

Керівник групи забезпечення:

_____ О. П. Кваша, канд. політ. наук

Розглянуто і затверджено на засіданні кафедри філософії та соціально-політичних наук, протокол № _____ від _____

В. о. завідувача кафедри:

_____ Є. В. Болотіна, канд. філос. наук, доцент

Пояснювальна записка

Завданням самостійної роботи здобувачів є:

- забезпечення фундаментальної загальноосвітньої та практичної підготовки студентів;
- засвоєння методів самостійного вивчення навчального матеріалу, технологій і навичок пошуку інформації та знання;
- підвищення ефективності навчального процесу за допомогою організації позааудиторного навчання відповідно до особистих здібностей кожного студента;
- оволодіння студентами культурою розумової праці, вмінням орієнтуватися в потоці наукової інформації,
- розвиток незалежності мислення, формування власної точки зору запитань, що вивчаються.

Ефективність самоосвіти, яка є одним з основних методів навчання здобувачів, визначається постійністю, послідовністю і наполегливістю в роботі з навчальним матеріалом, здійсненням самоконтролю, систематичністю занять, умінням поєднати практичні навички з теорією.

Самостійна робота здобувачів денної форми навчання починається після вступної лекції, на якій викладач дає основні рекомендації щодо методики самостійного опанування курсом «Порівняльна політологія».

Основними формами самостійної роботи є:

- робота з підручниками та посібниками;
- робота з науковою літературою;
- самостійне вивчення окремих тем і питань до семінарських занять на основі навчальної, монографічної літератури, документів, матеріалів, періодичних видань;
- підготовка реферату;
- підготовка до аудиторної контрольної роботи;
- підготовка до консультації з викладачем;
- підготовка до заліку.

Робота з літературою

Студентові варто одночасно опрацьовувати 2—3 підручники.

У списку рекомендованої літератури з кожної теми курсу подано монографії, підручники і статті вітчизняних учених та політологів близького й далекого зарубіжжя. Звичайно, при підготовці не обов'язково обмежуватись цим списком.

Перш ніж розпочати вивчення монографії чи статті, рекомендується познайомитись з відповідним розділом підручника, щоб мати загальне уявлення про досліджувану проблему. Працюючи з монографією, доцільно найцікавіші факти, судження й висновки занотувати, обов'язково посилаючись на автора.

Якщо в науковій літературі зустрілась незрозуміла дефініція, обов'язково треба звернутися до відповідних словників чи довідників.

Тематика і завдання до самостійної роботи з дисципліни «Порівняльна політологія»

Тема 1. Становлення та теоретико-методологічні основи порівняльної політології

Запитання та завдання для перевірки знань

1. У чому суть порівняльного аналізу і які його особливості?
2. Яке місце займає компаративістика в системі політичної науки?
3. Охарактеризуйте основні етапи становлення порівняльної політології, зверніть увагу на їх особливості?
4. Опишіть сучасний стан розвитку порівняльної політології.
5. Яка роль Єванстоунського семінару у Північно-Західному університеті (США) у становленні порівняльної політології?
6. Проаналізуйте процес формування порівняльної політології в Україні.
7. З'ясуйте значення інституціоналізму, девелопменталізму та неоінституціоналізму в розвитку порівняльного аналізу.
8. Назвіть основні поняття політологічного компаративного аналізу.
9. Які завдання, межі та типи компаративних досліджень?
10. Поясніть зміст та специфіку кроснаціональних порівнянь.
11. Порівняйте історико-типологічне та історико-генетичне порівняння?
12. Які методологічні дилеми порівняльної політології Вам відомі?
13. У чому суть проблеми Гелтона?
14. Поясніть зміст «дилеми в'язня».

Література : 1, 2, 6, 9, 11, 14, 18, 19.

Тема 2. Організація порівняльного дослідження.

Запитання та завдання для перевірки знань

1. Визначте базові поняття та категорії порівняльної політології.
2. Назвіть шляхи забезпечення збільшення достовірності результатів порівняння.
3. З'ясуйте значення операційних понять під час порівняльного аналізу, їх функціональна еквівалентність.
4. Що таке порівняння кейсів?
5. Які ви знаєте варіативні дослідження в компаративній перспективі?
6. Визначте можливості вдосконалення або перегляду теорій, моделей та типологій, розроблених на основі порівняння контрастних країн, основні вимоги щодо порівняння контрастних країн.
7. З'ясуйте значення порівняння контрастних країн для вироблення загальних закономірностей політичного розвитку.
8. Який на вашу думку чинник суб'єктивного фактору під час проведення порівняльного дослідження?
9. Що значить самостійний характер і взаємодоповненість основних стратегій порівняння?
10. Визначте сутність моделювання в узагальненні результатів порівняльного аналізу, їх здатність пояснювати політичні явища та процеси.
11. В чому сутність прогностичної властивості порівняльного аналізу?

Література: 2, 9, 11, 14, 18, 19.

Тема 3. Порівняльне дослідження політичних систем

Запитання та завдання для перевірки знань.

1. Визначте сутність існуючих підходів та їх різноманітність щодо розуміння феномену «політична система».
2. Назвіть основні положення системних концепцій Д. Істона, Г. Алмонда, К. Дойча.
3. Визначте структуру та функції політичної системи.
4. Проведіть співставлення на основі вивчення характеру взаємодії політичних систем із власним найближчим оточенням (економічною сферою, демопопуляційними спільнотами, культурною сферою).
5. Визначте природні та географічні чинники в характеристиці політичних систем.
6. Проведіть порівняльний аналіз унітарних та федеративних політичних систем.
7. Зазначте критерії виокремлення основних типів політичних систем.
8. Визначте політичні інститути та їх види.
9. Покажіть розподіл і делегування функцій державою по вертикалі та по горизонталі.
10. Визначте сутність на основі характеристики напівунітарних держав або держав з елементами федералізму.

Література: 1, 2, 3, 6, 9, 11, 12, 14, 18.

Тема 4 Форми державного устрою країн Європи та США

Запитання та завдання для перевірки знань

1. Дайте визначення поняття «форма державного устрою».
2. З'ясуйте зміст унітаризму, розкрийте його позитивні і негативні риси.
3. На основі конкретних прикладів здійсніть порівняльний аналіз централізованих і децентралізованих держав.
4. Назвіть та охарактеризуйте унітарні держави, які мають у своєму складі автономні утворення.
5. З'ясуйте суть та етапи федералістичної революції.
6. Розкрийте типологію федеративних політичних систем Д. Елізара.
7. Наведіть приклади політичної та конституційної асиметрії у федераціях.
8. Опишіть ступені децентралізації та нецентралізації федеративних держав..
9. Охарактеризуйте федеративний устрій Бельгії, Німеччини, США та Швейцарії.
10. У чому полягає суть фламандсько-валлонського протистояння?
11. Що Ви розумієте під поняттям «паталогія федерацій»?
12. Назвіть відмінності між федеративними і конфедеративними державами.
13. З'ясуйте сутність конфедералізму.
14. Чому конфедерація є, як правило, недовготривалою формою державного устрою? Відповідь аргументуйте.
15. Назвіть відомі Вам конфедеративні держави.
16. Здійсніть розподіл пострадянських держав за формою державного устрою.
17. У склад України входить Автономна Республіка Крим. Чи можна, зважаючи на це, відносити Україну до унітарних держав?

Література: 1, 4, 6, 7, 12, 16, 21, 22.

Тема 5 Система органів місцевого самоврядування країн Європи та США

Запитання та завдання для перевірки знань

1. Дайте визначення понять «органи місцевого самоврядування, деконцентрація, колегіальність».
2. З'ясуйте відмінність між центральними органами виконавчої влади і органами місцевого самоврядування. Відповідь аргументуйте.
3. На основі конкретних прикладів охарактеризуйте регіональні системи влади. Здійсніть компаративний аналіз.
4. З'ясуйте характер взаємовідносин між центральними та місцевими органами влади.
5. Здійсніть довільний порівняльний аналіз органів місцевого самоврядування двох європейських країн.
6. Опишіть систему органів місцевого самоврядування на пострадянському просторі.
7. Охарактеризуйте систему органів місцевого самоврядування в Україні.

Література: 1, 6, 8, 11, 13, 14, 16, 18.

Тема 6 Порівняльна характеристика урядів країн Європи та США

Запитання та завдання для перевірки знань:

1. Дайте визначення понять «виконавча влада, уряд, кабінет міністрів».
2. З'ясуйте статус глави уряду.
3. Які фактори впливатимуть на процес обрання прем'єр-міністра? Відповідь аргументуйте.
4. Здійсніть розподіл прем'єр-міністрів за їх рівнем впливу у державах Західної Європи.
5. Типологізуйте урядові кабінети та охарактеризуйте на основі конкретних прикладів основні типи.
6. Опишіть відомі Вам моделі коаліційної політики.
7. Охарактеризуйте вплив різних чинників на урядову стабільність європейських країн за Є.Ціммерманом.
8. Порівняйте статус уряду вдержавх з демократичним та авторитарним типом політичного режиму.
9. Здійсніть порівняльний аналіз виконавчої влади в Україні та Росії.

Література 1, 2, 3, 7, 11, 14, 15, 16.

Тема 7 Інститут глави держави в країнах Європи та США

Запитання та завдання для перевірки знань:

1. Дайте визначення поняття «форма державного правління».
2. Порівняйте абсолютні та конституційні монархії.
3. Здійсніть компаративний аналіз повноважень глави держави у парламентських монархіях Європи.
4. Що спільного і відмінного між президентсько-парламентськими та парламентсько-президентськими республіками? Відповідь аргументуйте.
5. З'ясуйте повноваження президента як глави держави у президентських, парламентських та змішаних республіках.
6. Назвіть вимоги до кандидатів на посаду президента.
7. Охарактеризуйте інститути президентства у Фінляндії, Франції та Португалії.
8. Порівняйте повноваження президентів Німеччини та Австрії.

9. З'ясуйте зміст еволюції інституту президенства в Україні.
10. Охарактеризуйте особливості становлення та функціонування інституту

Література: 1, 4, 6, 11, 15, 18, 23.

Тема 8 Парламент в системі органів влади країн Європи та США

Запитання та завдання для перевірки знань:

1. Дайте визначення понять «парламент, парламентаризм».
2. Розкрийте передісторію парламентаризму.
3. Охарактеризуйте структуру сучасних парламентів.
4. Опишіть однопалатні парламенти країн Європи.
5. Здійсніть порівняльну характеристику двопалатних парламентів країн Європи та США.
6. З'ясуйте відмінності та особливості верхніх і нижніх палат двопалатних парламентів.
7. Які функції виконують сучасні парламенти?
8. Типологізуйте сучасні парламенти.
9. Порівняйте особливості законодавчої діяльності сучасних парламентів.
10. В чому полягають особливості Європейського парламенту?
11. Охарактеризуйте проблеми та перспективи становлення і функціонування парламентаризму в Україні.

Література 1, 6, 7, 10, 12, 14, 15, 18, 24.

Тема 9 Політичні режими та їх різновиди

Запитання та завдання для перевірки знань:

1. Дайте визначення поняття «політичний режим». Чи можна ототожнювати «політичний режим» і «режим правління»?
2. Назвіть відомі Вам типи політичних режимів.
3. Розкрийте ознаки авторитарного режиму.
4. З'ясуйте як змінився авторитарний режим з минулого до сьогодення.
5. Який режим, на Вашу думку, прогресивніший – опікунської демократії чи модернізованої олігархії?
6. Наведіть приклади та охарактеризуйте військові, монархічні та теократичні режими сучасності.
7. Які фактори впливатимуть на формування змагальної олігархії?
8. Охарактеризуйте традиційні та авторитарно-бюрократичні політичні режими.
9. Які Ви знаєте шляхи переходу до демократії від змагальної олігархії?
10. Які соціально-політичні причини обумовили виникнення тоталітаризму у ХХ ст.? Відповідь аргументуйте.
11. З'ясуйте основні відмінності авторитаризму і тоталітаризму.
12. Чи можна східні деспотії назвати тоталітарними режимами? Відповідь аргументуйте.
13. Порівняйте ліві і праві тоталітарні режими. Визначте спільні та відмінні риси.
14. З'ясуйте сутність та характерні ознаки неопатримоніалізму.
15. Виділіть п'ять основних форм афро-азійських політичних режимів.
16. Наведіть приклади та охарактеризуйте режими «спрямовованої демократії», «опікуваної демократії», «стратократії» та «контрольованої демократії».
17. Що Ви розумієте під демократичним авторитаризмом?
18. Які режими сучасності, на Ваш погляд, можна віднести до політичної демократії змагального (конкуруючого) типу?
19. Яка відмінність між тоталітарним і демократичним режимами? Відповідь аргументуйте.
20. Охарактеризуйте «хвилі демократизації» за С.Хантінгтоном.

21. В чому суть «індексу демократії» Т. Ванханена?
22. Охарактеризуйте політичний режим сучасної України.

Література: 2, 7, 8, 9, 11, 12, 16, 18.

Тема 10 Порівняльний аналіз двопартійних систем країн Західної Європи та США

Запитання та завдання для перевірки знань

1. Дайте розгорнуте визначення партії як політичного інституту.
2. Назвіть основні функції партій та з'ясуйте їх роль у політичному житті.
3. Що Ви розумієте під визначенням поняття «партійна система»?
4. Які фактори впливають на конфігурацію партійної системи?
5. Який характер стосунків між виборчою та партійною системами?
6. Назвіть головні причини трансформації партійних систем.
7. Які головні критерії класифікації партійних систем?
8. Дайте характеристику однопартійній системі. У чому полягає її суперечливість?
9. Які визначальні фактори появи двопартійної системи?
10. Якими є переваги та недоліки двопартійної системи?
11. Охарактеризуйте двопартійні системи в країнах Європи.
12. Опишіть партійну систему США.
13. Порівняйте американську та британську двопартійність. Відповідь аргументуйте.
14. Охарактеризуйте типологію двопартійності Ж. Шарло.
15. З'ясуйте специфіку природної та штучної двопартійності.
16. Хто запропонував «індекс ефективної кількості політичних партій» і як він обчислюється?

Література 1, 2, 6, 7, 9, 11, 16, 17, 20.

Тема 11 Багатопартійні системи країн Європи в порівняльному вимірі

Запитання та завдання для перевірки знань

1. Що Ви розумієте під визначенням поняття «партійна система»?
2. Якими є основні ознаки багатопартійної системи?
3. У чому полягають її переваги і недоліки?
4. Які існують типології багатопартійних систем?
5. Які способи утворення багатопартійних систем виділяє М.Дюверже?
6. Порівняйте типологію партійних систем Б. Гаврилишина та П. Майєра.
7. Здійсніть політологічний аналіз системи поміркованого плюралізму.
8. Якими є недоліки системи поляризованого плюралізму?
9. Охарактеризуйте основні тенденції її розвитку.
10. Порівняйте партійні системи поміркованого та поляризованого плюралізму.
11. Для якого типу політичних систем характерна атомізована модель? Відповідь аргументуйте.
12. Охарактеризуйте різновиди атомізованої партійної системи.
13. Типологізуйте партійну систему сучасної України.

Література 1, 2, 6, 7, 9, 11, 16, 17, 20.

Тема 12 Виборчі системи країн Європи та США

Запитання та завдання для перевірки знань

1. Дайте визначення понять «вибори», «політичні вибори», «виборча система», «виборчий метр».
2. З'ясуйте суспільне значення виборів.
3. Назвіть критерії, на основі яких можна типологізувати вибори.
4. Порівняйте функції та особливості проведення виборів у демократичних та недемократичних країнах. Відповідь аргументуйте.
5. Охарактеризуйте основні етапи виборчої кампанії.
6. Чим відрізняється передвиборча пропаганда від передвиборчої агітації?
7. В якому разі вибори вважаються недійсними або такими, що не відбулися?
8. В якому разі проводиться повторне голосування?
9. Як фінансуються виборчі кампанії?
10. Що таке референдум (плебісцит)? Чим він відрізняється від звичайних виборів?
11. Назвіть основні типи виборчих систем.
12. Проаналізуйте мажоритарний тип виборчої системи, з'ясуйте його достоїнства та вади.
13. Порівняйте різновиди пропорційної виборчої системи
14. На основі конкретних прикладів охарактеризуйте ефективність методів для визначення кількості депутатських місць.
15. Здійсніть оцінку пропорційності виборчих систем.
16. В чому полягають особливості змішаного типу виборчої системи і які його різновиди Ви знаєте?
17. За яким типом виборчої системи відбуваються вибори президента в Україні?
18. Покажіть трансформацію виборчої системи в Україні в контексті еволюції виборів парламенту та органів місцевого самоврядування.

Література: 1, 6, 11, 12, 15, 17, 18.

Тема 13 Форми участі громадян в політичному житті європейських держав та США

Запитання та завдання для перевірки знань:

1. Дайте розгорнуте визначення понять «політична діяльність»
2. , «політична участь», «політичне функціонування».
3. На основі конкретних прикладів з'ясуйте відмінність політичної участі від політичного функціонування.
4. Опишіть можливості участі громадян у політичному житті, які визначив Р.Даль.
5. Охарактеризуйте голосування як головну форму участі громадян у політичному житті. Відповідь аргументуйте.
6. З'ясуйте місце референдуму в політичній участі громадян європейських держав.
7. Порівняйте охоплення профспілковими організаціями найманих працівників у країнах Європи.
8. Наведіть приклади конвенційної та неконвенційної політичної участі.
9. З'ясуйте сутність та причини виникнення в країнах Західної Європи корпоративізму.
10. Застосовуючи типологію Е. Ціммермана, згрупуйте європейські країни згідно рівня протестних акцій населення.
11. Здійсніть порівняльний аналіз ролі омбудсмена в політичному житті європейських країн.

Література: 1, 5, 7, 9, 11, 15, 17, 18.

Тема 14 Етномовна основа соціополітичного поділу країн Європи

Запитання та завдання для перевірки знань

1. Дайте розгорнуте визначення понять «етнос», «нація», «асиміляція», «геноцид», «етноцид», «титувальна нація», «національна меншина».
2. Чим відрізняються поняття «етнічна група» та «етнографічна група»?
3. У чому відмінність між нацією та етносом за наявністю таких елементів як держава, територія?
4. Яке місце нації та етнонаціональних відносин у політичному житті?
5. Охарактеризуйте основні підходи щодо визначення етнічної гомогенності суспільства та розуміння етномовної основи соціополітичних поділів.
6. Хто розробив «індекс етномовної фрагментації суспільства» і в чому полягає його суть?
7. Порівняйте показники індексу етномовної фрагментації у державах Європи.
8. Як Ви можете визначити сутність національного питання?
9. Чим відрізняється самовизначення націй від сепаратизму?
10. З'ясуйте особливості етномовної диверсифікації в Бельгії та Іспанії?
11. Порівняйте Швейцарію та Великобританію за рівнем етномовної диверсифікації.
12. У чому полягає особливість етномовної основи соціополітичного поділу в Україні?
13. Які ознаки, на Ваш погляд, відсутні в українській нації порівняно з сучасними цивілізованими націями?

Література: 1, 5, 6, 7, 15, 17, 18.

Література

1. Авксентьєва Т.Г., Бакіров В.С., Герасіна Л.М., Довбня О. М., Калиновський В. Б., Литвиненко О. В. Порівняльна політика. Основні політичні системи сучасного світу / Харківський національний ун-т ім. В.Н. Каразіна / Віль Савбанович Бакіров (ред.), Микола Іванович Сазонов (ред.). — Х., 2008. — 576 с.
2. Аляєв Г. Є. Політологія: підруч. для студ. вищ. навч. закл. / Г. Є. Аляєв. — Вид. 2-ге. — Полтава: АСМІ, 2011. — 312 с.
3. Аркуша О.Г. Політична система для України: історичний досвід і виклики сучасності: наук. вид. / О.Г. Аркуша, С.О. Біла, В.Ф. Верстюк, С.І. Віднянський, Є.І. Головаха, В.М. Горобець ; Ін-т історії України НАН України, Ін-т політ. і етнонац. дослідж. ім. І.Ф.Кураса. — К.: Ніка-Центр, 2008. — 988 с.
4. Белов Д.М. Порівняльно-правовий аналіз інституту президенства України та Франції. — К., 2005.
5. Бурдяк В.І., Ротар Н.Ю. Політична культура країн Європи в контексті інтеграційних процесів. — Чернівці, 2004.
6. Бебик В. Політологія : наука і навчальна дисципліна: Підручник.- К.: Каравела, 2009.- 496 с.
7. Гелей С.Д. Політологія: Навчальний посібник/ С.Д.Гелей, С.М.Рутар.- 6-те вид., перероб. і доп.- К.: Знання, 2007.- 309 с.
8. Гьофе О. Демократія в епоху глобалізації / О. Гьофе. — К. : ППС, 2007. — 436 с.
9. Герасимчук Т.Ф., Киридон А.М., Троян С.С. Концептуальні основи теорії політики: Навчальний посібник. — К., 2008. — 307 с.
10. Дахно І.І., Тимофієв С.М. Країни світу: Енциклопедичний довідник. — К., 2007.
11. Конончук С.Г., Валецький О.Л., Ярош О.А. Практика бікамералізму в унітарних державах (порівняльний аналіз). — К., 2008. — 112 с.
12. Кваша О. П. Політологія : курс лекцій. Краматорськ : ДДМА, 2019. 135 с
13. Лісничий В.В. Політичні та адміністративні системи зарубіжних країн: Навчальний посібник. — 2-ге видання, виправлене. — К., 2004.
14. Лібералізм. Антологія. / Упорядники О. Проценко, В. Лісовий.- К.: «Смолоскип», 2002.- 1126 с.
15. Москалюк М.Ф. Порівняльна політологія: Навчально-методичний посібник для студентів. Галузь знань – 0301 «Соціально-політичні науки». Напрямок підготовки – «Політологія». — Івано-Франківськ: ЛІК, 2013. — 75с.
16. Романюк А.С. Порівняльний аналіз політичних інститутів країн Західної Європи: монографія / Львівський національний ун-т ім. Івана Франка. — Л.: ВЦ ЛНУ імені І. Франка, 2007. — 391 с.
17. Романюк А. Порівняльний аналіз політичних систем країн Західної Європи: інституційний вимір / Львівський національний ун-т ім. Івана Франка. — Л., 2004. — 392 с.
18. Ротар Н. Форми участі населення у політичних процесах. Навчальний посібник. — Чернівці, 2004.
19. Рудич Ф. М. Порівняльна політологія : Навч. посіб. — К. : МАУП, 2006.
20. Сарторі Джованні. Порівняльна конституційна інженерія: Дослідж. структур, мотивів і результатів: Пер. з 2-го англ. вид. — К., 2001.
21. Ткач О.І. Еволюція порівняльної політології: історичні періоди // Вісник Київського національного університету: філософія і політологія. — 2003. — №49.
22. Уотс Рональд Л. Федеративні держави / Перекл. з англ. Р. Ткачук. — Харків, 2002.
23. Шведа Ю.Р. Теорія політичних партій та партійних систем / Ю.Р. Шведа. — Л.: Тріада плюс, 2004. — 523 с.
24. Шляхтун П.П. Парламентаризм: Словник-довідник. — К., 2003.
25. Apter D. Comparative Politics, Old and New // A New Handbook of Political Science / Ed. By R. Goodin and H.-D. Klingman. New York, 1996. P. 372.
26. Comparative politics: a global introduction [Text] / M. J. Sodaro [a. o.]. - Boston[etc.] : McGraw-Hill, 2001. - XXV, 870 p.: fig., phot.